

Katera teh kombinacij je prava, to nam pokaže bodočnost, mi imamo utis, da se grof Goluchowski nič preveč ne trudi za ohranitev trozveze.

Politični pregled.

Državni zbor. — Prvo branje nagodbenega provizorija je dognano. Poslanska zbornica je načrt odkazala budgetnemu odseku. Boj je bil ljut in sila surov. Seja je trajala od 7. ure zvečer nepretrgoma do 10. ure dopoldne. Govorilo se ni dosti, pač pa so Nemci strahovito razgrajali in naposled je prišlo do rabuke. Nemški nacionalci so se ustavljali predsedstvu, ker je to dalo besedo dr. Luegerju in ni hotelo nadaljevati dopoldanske, zgolj zaradi nekkih formalnosti odrejene tajne seje. Schönerer in Wolf sta tulila in razbijala in naposled so se nemški nacionalci spoprijeli s krščanskimi socialisti. Psovali so se drug drugemu tako surovo, tako nezaslišano podlo, da jih ne doseže nobena pijana baraba. To psovanje je trajalo več ur. Naposled se je burja vendar polegla in je zbornica pri prvem branju vzprejela nagodbeni provizorij. Zdaj se bavi zbornica s predlogom, naj se obtožijo tisti ministri, kateri so podpisali jezikovne naredbe. Tu utegne nastati razpor mej večino. Nemška katoliška ljudska stranka hoče predlagati motiviran prestop na dnevni red. Ker se z motivacijo obsojajo jezikovne naredbe, se predlogu ustavljajo tako Čehi in Poljaki, toda Dipauli noče odnehati. Lahko je mogoče, da dobi Dipauli večino glasov na svojo stran, v katerem slučaju bi bila večina razbita.

Delegaciji. — V nedeljo je bilo razglašeno cesarjevo lastnoročno pismo, s katerim se sklicujeta delegaciji na dan 16. novembra. Delegaciji bodeta letos zborovali na Dunaji.

Predsednik poslanske zbornice. — Večina se še vedno ni zjediniła glede naslednika dr. Kathreinu. Ponudila je Kathreinu še jedenkrat predsedstvo, a on je ponudbo odklonil. Proti kandidaturi Abrahamowicza so Poljaki sami, Čehi nečejo prevzeti predsedstva in brani se ga tudi nemška katoliška ljudska stranka. Ker pa stranka ni jedina, je dala dr. Ebenhochu popolno svobodo glede kandidature za predsedstvo in tako se lahko zgodi, da Ebenhoch vendar predsednik postane.

Nagodbeni provizorij v budgetnem odseku. Vlada pričakuje, da se razprava v nagodbenem provizoriju v budgetnem odseku hitro dožene. V prvi seji je finančni minister razložil vladino stališče glede provizorne nagodbe. Rekel je, da je vse jedno, če parlament sprejme nagodbeni provizorij, ali če ga ne sprejme. V slednjem slučaju ga vlada uveljavi s cesarsko naredbo. To vladno stališče je popolnoma nezakonito in protiustavno in ko bi bil naš parlament kaj vreden, bi se vladnim nakanom z vsa odločnostjo uprl. Parlament tega ne stori, pač pa so to storili Madjari, kateri odločno ugovarjajo, da bi si smela avstrijska vlada pomoči s § 14. iz stiske.

Dogodki v dunajskem mestnem svetu. Dne 3. t. je bil v dunajskem občinskem svetu mal viharček s politično podlago. Župan dr. Lueger je odgovarjal na interpelacijo liberalnega dra, Mittlerja glede postopanja krščansko-socialne stranke v zbornici poslancev in je zatrjal, da je povsem neresnično, da bi on kakorkoli sodeloval na zatiranju obstrukcije. Na to je dr. Lueger izrekel svoje ogorčenje na pismo nemškega profesorja Momsena, objavljenjem v „N. Fr. Presse“, v katerem pismu omenjeni profesor žali dunajsko prebivalstvo češ, da je isto breznarodno in nepošteno. Pri tem je vzkliknil dr. Lueger: Roko proč od Avstrije!

Ogerska. — Kossuthova stranka se je jela zadnji čas močno gibati. Homatije v avstrijskem parlamentu so jo vzpodbodile, da je začela delati na uresničenje svojih idealov. Stranka zastopa nazor, da postane Ogerska popolnoma samo-

stojna država, kakor hitro se nagodba ne obnovi parlamentarnim potom in kakor hitro se v Avstriji odpravita parlament in konstitucija. Kossuth je že opetovano pozval vlado, naj izkoristi avstrijske homatije v to, da pridobi Ogerski popolno neodvisnost, njegova stranka pa je sklenila pri razpravi v nagodbi delati obstrukcijo, da tem potom prepreči nje vzprejeteje.

Nemčija. — Dlje časa se je govorilo, da odstopi drž. kancelar knez Hohenlohe, ker se je cesar upiral njegovi zahtevi, naj se izda nov, modernim razmeram primeren kazensko-pravdni red za vojsko. Hohenlohe ga je bil drž. zboru obljubil. Cesar se je zelo ustavljal, a zdaj se je le udal. Načrt kazensko-pravdnemu redu se je že predložil zaveznemu svetu. Bode li parlament s tem načrtom tudi zadovoljen, je drugo vprašanje. Sodi se, da pride radi njega do hudih bojov in nekatere nemške stranke računajo že prav resno na razpust drž. zbora.

Srbija. — Novi ministerski predsednik Gjorgjević je razposlal okrožnico do zastopnikov Srbije v inozemstvu, v kateri trdi, da sprememba v ministerstvu ni v nikaki zvezi z osebo razkralja Milana. (Poznati bi hoteli poznavatelja razmer, ki bi hotel verjeti temu zatrdilu, Op. uredn.) Srbija da se ne sme opirati na jedno samo velesilo, ampak iskati mora prijateljskih razmer do vseh držav. Glede notranjih nalog trebalo bode trajno zagotoviti zakonitost v deželi, čisto upravo in nepristransko pravosodje. Obljub bilo bi torej dovolj. Drugo vprašanje pa je, od kje bode ministerstvo Gjorgjević dobivalo moči za to veliko ulogo, brez zaslombe v stranki, ki ima malone ves narod za seboj, to je radikalni?! Koliko takih poskusov se je še izjalovilo v Srbiji!

Novi guverner za Kreto. — Kakor je bilo že omenjeno, je za guvernerja na Kreti največ glasov na strani polkovnika Schäferja, Nemca. Sultan se pa baje upira imenovanju Schäferja in to menda radi tega, ker je soproga poslednjega Armenka in pravi, da se brez njegovega dovoljenja ne imenuje krečanski guverner. Ruski časniki izražajo celo skrb, da se Schäfer, ki je služil 20 let v angleški vojski, ne bode mogel odtegniti angleškemu vplivu in menijo, da bi bilo bolje, ako bi izvolili princa Jos. Battenberškega, ki ima za ženo hčer črnogorskega kneza. A mi pravimo: čudno je, da ga ni v kaki drugi narodnosti primerne moža za Kreto. Ali so res Nemci za vse?!

Obrtnija.

Predavanje dvornega svétnika dr. W. Exnerja o Pariški svetovni razstavi v letu 1900.

V prostorni, z zgodovinskim orožjem in slikami lepo okrašeni telovadnici tukajšnje I. mest. šole je imel 27. septembra t. l. avstrijski generalni komisar za bodočo Pariško svetovno razstavo v letu 1900. g. dvorni svétnik dr. W. Exner daljše, zanimivo predavanje, ktereга so se udeležili g. deželni predsednik baron Hein z gospo soprogo, vladni svétnik pl. Rüling, trgovske zbornice predsednik I. Perdan, župan I. Hribar, cesarski svétnik I. Murnik, dež. posl. P. Grasselli, stavb. svétnik Svitil, ravnatelj in profesorji tukajšnjih srednjih in ljudskih šol, udje trgov. in obrtniške zbornice, trgovskega in obrtnega stanu in mnogobrojno odlično občinstvo.

Gospod dvorni svétnik je — začeni predavanje — spomnil, da obiskuje v sporazumljenji z generalnimi komisarji drugih držav posamezne kraje Avstrije iz tega

vzroka, da bi ljudi razvnel za velikansko podvzetje Pariške svetovne razstave l. 1900 in občno zanimanje vzbudil, ne pa z namenom, razstavnike za to razstavo nabirati in jih k zapravljanju denarja zapeljavati. To veliko podjetje bo lahko samo iz sebe in za sebe propagando delalo. Naša naloga je temveč nepoklicane, o namenu in težnji te razstave napačno poučene razstavnike poučiti, ne udeležiti se te razstave, nasprotno pa prebivalstvo posameznih držav na njo opozoriti, t. j. je k obisku razstave pripravljati in sicer že zdaj, ker je uprav že zdaj priprava za to namenu primerna in koristna. Uže zdaj se na Francoskem in v sosednjih deželah ustanavljajo hranilna društva, katerih namen je omogočiti svojim udom potovanje na Pariško razstavo, ktere pač noben omikanec ne bi smel prezreti, tudi nobena omikana žena ne!

Vpoštevaje pa, da ni nobena uredba teku časa tako na veljavi izgubila, kakor ravno razstave, moralo se je v obrambo njih časti kaj storiti. Za l. 1900 nameravana razstava v Parizu je prva, ktere se bo oficijelno udeležilo vseh 54 držav naše zemlje, ona bode tedaj prva prava svetovna razstava, med tem ko n. pr. pri zadnji Pariški razstavi l. 1889. Avstrija, Rusija in Nemčija oficijelno niso bile zastopane; tudi privatna udeležba, ki je n. pr. na zadnji Bruseljski razstavi bila zelo žalostna, l. 1900. v Parizu ne bo dovoljena.

V tem pa, da so vsi suvereni Evropski in tudi predsednik zedinjenih držav Ameriških oficijelno udeležbo obljubili, — Avstrijsko-Ogerska je bila med prvimi, ki je sprejela povabilo k Pariški svetovni razstavi — je važnost tudi v tem oziru, da je do l. 1900 zagotovljen svetovni mir, torej te razstave tudi ni primerjati z navadnimi razstavami.

Vsaka beseda vsporeda, kakor je označen, dokazuje resnost in važnost podjetja. Po tem vsporedu gré se pri tej razstavi za pregled vsega, kar je človeški rod izumil in storil v preteklem 19 stoletju, gré se takorekoč za natančno preiskavanje na duševnem in materijelnem polju, kar n. pr. ne bi bilo mogoče pri razstavah začetkom tega stoletja, celo pri veliki razstavi v Londonu l. 1851, že samo zaradi nedostajanja današnjih občil ne.

Vspored razstave l. 1900 se razdeli na dva dela: v sodoben in v zgodovinski del, zadnji se bo oziral na vse dogodke 19. stoletja, ki so kaj vplivali na razvoj človeštva. Ureditelj razstave g. Picard imenuje ta del filozofijo razvoja človeškega rodu.

Na tej razstavi se bode na pr. prvič v večjem okviru videl posnetek o vzgoji in pouku, kakor tudi o pomočnih sredstvih za umetnosti in vede.

Skupina 16 bode n. pr. po večjem pokazala, kaj da premožnejši storé za manj premožnejše, toda ne samo v razmerji bogatega k ubogemu, podjetnika k delavcu, ampak pred vsem v razmerji telesno razvitega proti telesno manj razvitemu.

Zelo velikega zanimanja vredna točka vsporeda je nadalje nameravana uredba Pariške razstave, ki bo popolnoma različna od prejšnje, že dolgo ne več ugajajoče

uredbe drugih razstav. Dočim so se nam drugače vse smeri dela človeškega uma ob enem pokazovale, bode zdaj n. pr. ona palača záse obsegala tekstilno industrijo vseh udeležencev te skupine, od tvarine do obleke, in tega se bo mogla udeležiti le ona država, ki bo lahko popolnoma ustrezala za to postavljenim zahtevam.

Avstrijska-Ogerska se bode udeležila v 16 skupinah, torej se bode morala 16krat umestiti! V prejšnjih razstavah so se razstavili vselej le izdelki n. pr. sladkor, sukno i t. d., to bode zdaj drugače; program namreč zahteva, da se mora pri vsaki skupini (umetnost izvzeta) pri vsakem izdelku pokazati, kako nastane; tako se bo n. pr. pri pivu predočilo z ječmenom in hmeljem začenski celo izdelovanje do dobrega piva, videle so bodo torej delajoče tvornice piva, pri sladkorju sladkorne tvornice i t. d., tedaj bode v vsaki skupini ne samo tehnolog kaj zanimivega videl, ampak se bode tudi neveščak poučil v tehnologiji in dobil pojem, kako nastajajo izdelki. Ker tedaj vsporel toliko važnost na to polaga, da se v posameznih skupinah funkcija gibanja izpoznavna, se bode vsakemu razstavniku dalo na razpolago toliko parne moči, kolikor je potrebuje pri izvršitvi svojega dela za razlaganje, o čemur se kajpada l. 1889. še govoriti ni moglo, ker so bili motorji še nedostatni.

Dalje predavajoč je g. poročevalec posebno povdarjal, kako privlačno silo bode lahko skupina 2 (umetnost) imela na obiskovalce; gotovo bode vsakega jako zanimalo v občnem pregledu zasledovati borbo klasicizma z realizmom, ki se pri vseh narodih bojuje od zastopnikov starih tradicij s secesionisti in nasprotno, torej bo gotovo nebrojno ljudij tja romalo!

In če se je tudi oddelek „zgodovina umetnosti“ omejil na Francijo, tako da v tem oddelku le Francija sama razstavi, bode vendar tudi ta palača v tem jako zanimiva, ker je bil, kakor znano, vpliv francoske umetnosti drugih narodov jako velik in opetovano dokazan.

Vtis razstave l. 1900 na človeštvo bode na vsak način znaten in sama na sebi bode zmožna povsod in na vseh poljih ljudi izpodbujati, če se pomisli, da Francozje, v primeri z obiski prejšnjih razstav v Parizu, od 25 milijonov ljudij, katerih se za l. 1900. v teku 7—8 mesecev in pri vspešnem obiskovanju nadejajo, na 10 milijonov Ne-Francozov računajo, ki bodo obiskali svetovno razstavo l. 1900!

„Da pa v tej množini posamezni kraji Avstrije ne bi bili nezastopani, to je — rekel je dvorni svétnik Exner — povod, da sem tukaj! Upam, da me bo deželna komisija za Kranjsko, kateri bo predsedoval g. deželni predsednik, v tem prizadevanji najvspešnje podpirala.“

Potem ko je g. dvorni svetnik v tako jasnem, preglednem govoru karakterizoval glavni smoter Pariške svetovne razstave l. 1900, začel je s pomočjo jako razumljivega načrta njeno situvacijo razlagati.

Načrt je kazal, da bode cela razstava v središči Pariza, pot v razstavo polje iz Place de la Concorde, privzet

so Champs Elisées, trg pred invalidnim domom in razstavni prostor leta 1889. Prostor za razstavo meri torej 108 hektarjev, — vidi se, da razstava ne bode z obsežnostjo imponovala — na vsako državo odpadeta tedaj 2 hektarja; nasipi ob Seni so določeni za Japonsko, Kino, Brazilijo in druge države. ki ne pridejo v skupine, tukaj bodo potem kavarne, restavracije in druge naprave (gledališča) z orientaličnim in eksotičnim bliščem nudile obiskovalcem jako čarobno sliko.

Kar se tiče že dozdej razvidne udeležbe Avstrije na tej svetovni razstavi, je poročevalec prepričan, da bode naša domovina jako častno zastopana. zlasti v skupinah; stroji, promet, notranja hišna oprava. Nameravane so tudi jako dobre skupne (kolektivne) razstave n. pr. vinoreja, žganjarija, železna industrija. V „svilnatem dvoru“ bode industrija avstrijske svile pozornost vzbujala od kokona do gotove svile; na enak način se bode razstavila najbrž tudi industrija platenine. V skupni izložbi bode n. pr. Thonet iz Dunaja razstavil v družbi z vsemi fabrikanti pohištva z zakrivljenega lesa to industrijsko stroko itd. itd. Vendar pa v Avstriji od strani razstavnikov še ni čutiti one navdušenosti za razstave l. 1900, kakor se kaže n. pr. v Švici in Ogerski; vendar pa naj se — to se ne more dovolj dostikrat povdarjati — oni izdelovalec, ki nima veselja kaj razstaviti, rajši ne udeleži te razstave, kajti ta razstava bode le najboljše, najodličnejše na vseh poljih v sebi združevala!

Naloga bodočih deželni komisij, kakor tudi trgovskih in obrtniških zbornic pa je: veselje in požrtvovalnost za to razstavo vzbujati in to zanimanje vedno živo ohraniti, za muzeje, strokovne šole, srednje šole, za vsakega posameznika bode njen vpliv velikansk. Vsak posamezen obiskovalec in cele korporacije si bodo pri obisku v Parizu l. 1900 to pridobil, kar se bode dobiti moglo od neizcrpenega bogatstva vsega, ki bode tam nakopičeno, kakor nam ta velikansk od najodličnejših mož francoskih sestavljen program tako jasno, natanko in prepričevalno zagotavlja.

Mnogobrojno občinstvo, ki je lepemu, več ko uro trajajočemu in zanimivemu predavanju g. dvornega svetnika z največjo pazljivostjo sledilo, mu je na koncu svoje popolno odobravanje izrazilo.

Obrtniške raznoterosti.

C. kr. finančno ravnateljstvo je naznanilo trgovski in obrtniški zbornici nasleduje:

Avstrijsko-ogerski banki se je na njeno prošnjo v smislu § 22. alineja 9 zakona z dne 9. marca 1897, drž. zak. št. 195, ne krateč ji privelegijalno pravico, dovolilo, da na račun svojih kontrahentov prevzet, po št. 2, 3 in 4 navedene postavne določbe pripadajoč davek plačuje 2 predpisano porabo kolkovuih znamk na računih, ki jih daje svojim kontrahentom.

Kmetijstvo.

Št. 16.362.

Razglasilo.

Na podstavi deželnega zakona z dne 18. februarija 1885 (dež. zak. št. 13) se s tem splošno naznanja, da morajo posetniki žrebcev, kateri hočejo v prihodnji spuščalni dobi spuščati svoje žrebce za plemenitev tujih kobil, zglasiti te svoje žrebce

najpozneje do 10. decembra 1897.

po političnem okrajnem oblastvu, v čegar okoliših se nahaja stajališče žrebčev. Dovoljeno je zglasilo izvršiti pismeno ali ustno; ob enem pak je naznaniti ime in priimek, potem stanovišče žrebčevega posestnika, kakor tudi pleme, starost, barvo in stajališče žrebčev. Za žrebce sploh pod štirimi leti in za noriške žrebce pod tremi let se ne dajejo dopustila za spuščanje.

Kje in kedaj bode izborna komisija zglasene žrebce pregledovala in zanje dajala dopustil, dá se ob svojem času na znanje.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 3. novembra 1897.

C. kr. deželni predsednik:

Hein s. r.

Naznanilo in razglas.

Novo šolsko leto na podkovski šoli ljubljanski se prične 1. dne januarja 1898. leta.

S poukom v podkovstvu je združen tudi nauk o ogledovanji živine in mesa. Kdor želi vzprejet biti v podkovsko šolo, mora se izkazati:

1. s spričevalom, da se je pri kakem kovači izučil za kovaškega pomočnika;
2. z domovinskim listom;
3. s spričevalom svojega župnika ali župana, da je poštenega vedenja, in
4. da zna brati in pisati slovenski.

Ubožni učenci morejo tudi dobiti štipendije po 60° oziroma 50 forintov.

Prosilci za štipendije imajo predložiti:

1. ubožni list,
2. spričevalo o poštemem vedenju, in
3. potrdilo, da so delali uže dve leti za kovaške pomočnike. Prošnje z le temi spričevali imajo poslati vsaj do 15. decembra glavnemu odboru c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani.

Šola traja do konca junija 1898 leta. Kdor dobro prebije preskušnjo, more po postavi iz 1873. leta dobiti patent podkovskega mojstra, ker sedaj ne more nihče brez preskušnje postati kovaški mojster. Nauk v tej šoli je brezplačen, vsak učenec si ima za šolski čas skrbeti le za živež in stanovanje ter za potrebne šolske knjige. Stanovanje dobodo učenci za majhno plačo v šolski hiši.